

<https://doi.org/10.52340/lac.2021.684>

**ევროკავშირის, ევროპული ფასეულობებისა და საქართველოს
ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების შესახებ ცნობიერების
ამაღლების საკითხი ეთნიკურ უმცირესობებითა და დევნილებით
დასახლებულ რეგიონებში - კავკასიის უნივერსიტეტის ჟან მონეს
პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედის“ მაგალითზე**

გურანდა ჭელიძე, ეკატერინე ქარდავა, ზურაბ ბრაგვაძე

კავკასიის უნივერსიტეტი

e-mail: gchelidze@cu.edu.ge; ekardava@cu.edu.ge; zbragvadze@cu.edu.ge

საქართველოს ევროკავშირთან ინტეგრაციისა და ასოცირების პირობებში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მოსახლეობის, მათ შორის ეთნიკური უმცირესობების, ცოდნასა და მოლოდინებს ევროკავშირის, ევროინტეგრაციისა და ასოცირების შეთანხმების განხორციელების პროცესისადმი. სხვადასხვა ორგანიზაციის მიერ დღემდე ჩატარებული გამოკითხვების შედეგების მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობა სტაბილურად დადებითადაა განწყობილი ევროინტეგრაციისადმი. ინტერესი ასოცირების პროცესებისადმი დიდია, თუმცა ის არ ეფუძნება საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობების სპეციფიკასა და დინამიკას. მოსახლეობა ცოდნას ძირითადად ზედაპირული ხასიათის ინფორმაციას ტელევიზიებიდან იღებს.

მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების ერთ-ერთ ხერხად მიჩნეულ იქნა კავკასიის უნივერსიტეტის Erasmus+ ჟან მონეს პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედის“ (TEESS) განხორციელება და ევროპული სწავლების საუნივერსიტეტო ცოდნის გატანა საჯარო სკოლებში. პროექტის მიზანია დევნილებითა და ეთნიკური უმცირესობებითა დასახლებული რეგიონების სკოლების მოსწავლეებისა და მასწავლებელთათვის, მათი ოჯახებისათვის ცნობიერების ამაღლება ევროპული ინტეგრაციის, ასოცირების შეთანხმებისა და DCFTA შესახებ.

პროექტის ფარგლებში ჩატარებული ვორქშოპები ახალციხის, მარნეულისა და თბილისის დევნილთა, ასევე ქართულ, რუსულ, სომხურ და აზერბაიჯანულ საჯარო სკოლებში ცხადჰყოფს,

რომ ინფორმაცია ევროპული ასოციირების პროცესის შესახებ საქართველოში მსმენელთა დიდი ნაწილისათვის ახალია. ინტერესი გამოიხატა როგორც მოსწავლეების, ისე მშობლებისა და მასწავლებლების მხრიდანაც. შეკითხვებისა და მოსაზრებების გამოთქმის პროცესში შეინიშნებოდა, რომ მათ სწორად გაიაზრეს რას ნიშნავს ევროკავშირის მხარდაჭერა საქართველოსათვის. თუმცა მცირე ნაწილი მაინც რჩება სკეპტიკური განწყობით. სამწუხარო რეალობაა, რომლის საპასუხოდ საჭიროა შესაბამისი ღონისძიებების გატარება არა მარტო ევროპული ფასეულობებისა და საქართველო-ევროკავშირის შესახებ საინფორმაციო კამპანიის დაგეგმვის, არამედ ეთნიკურ უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში სახელმწიფო ენის სწავლების გაძლიერების თვალსაზრისით. პროექტის შედეგებმა ცხადჰყო, რომ სასკოლო დონეზე ევროკავშირის შესახებ მოზარდთა ცნობიერების ამაღლებისათვის საჭიროა ისტორიისა და სამოქალაქო განათლების გაკვეთილებზე ევროპული სწავლების გააქტიურება, რასაც ხელს შეუწყობს კავკასიის უნივერსიტეტის Erasmus+ ჟან მონეს პროექტის ფარგლებში განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს თანადგომით ოთხ ენაზე გამოცემული დამხმარე სახელმძღვანელო ისტორიისა და სამოქალაქო განათლების მასწავლებლებისათვის „ევროპული ასოციირების პროცესი საქართველოში“. სასურველია საპროექტო მუშაობის გააქტიურება და არაფორმალური განათლების ელემენტების შემოტანა. რაც მთავარია, სახელმწიფოს მხარდაჭერისა და სხვა ინსტიტუციების აქტიური ჩართულობა უნივერსიტეტებთან ერთად ჟან მონეს პროექტების განხორციელების პროცესში.

საკვანძო სიტყვები: ევროკავშირი, „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“, ეთნიკური უმცირესებები, საჯარო სკოლები, დამხმარე სახელმძღვანელო სამოქალაქო განათლების მასწავლებლებისათვის.

შესავალი. ევროპული ინტეგრაცია საქართველოს საშინაო და საგარეო პოლიტიკაში პრიორიტე-ტად 1996 წლიდან იქცა. სხვადასხვა დონეზე მიღწეული წარმატების შედეგად, საქართველოსა და ევროკავშირს შორის 2014 წელს ხელი მოეწერა ასოციირების შეთანხმებასა და შეთანხმებას ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ (AA/DCFTA). აღნიშნული შეთანხმებებით გათვალისწინებული ვალდებულებების იმპლემენტაცია ფუნდამენტურ ცვლილებებს მოითხოვს თითქმის ყველა სფეროში, რისთვისაც საქართველოს ფართო საზოგადოების მხრიდან სჭირდება ევროპეიზაციის მხარდაჭერა, ევროპული ფასეულობებისა და ღირებულებების შესახებ მოქალაქეთა ცნობიერების ამაღლება. აუცილებელია ყველა მოქალაქემ იცოდეს ევროინტეგრაციისა და ევროპასთან ასოციირების მნიშვნელობის, პერსპექტივებისა და შესაძლებლობების შესახებ.

ევროპეიზაციის პროცესს პერმანენტულად ეწინააღმდეგება საპირისპირო იდეოლოგია, დაფუძნებული რუსული საინფორმაციო საშუალებების დეზინფორმაციულ საქმიანობაზე, რაც საფრთხეს უქმნის საქართველოს ევროპულ გზას. ამ კუთხით პრობლემები ექმნება ეთნიკურ უმცირესობებს, სადაც ამგვარი ინფორმაციული პოლიტიკა სახელმწიფო ენის ცოდნის დაბალი დონის გამო გარკვეულ შედეგებს აღწევს. ეთნიკური უმცირესობების გარდა, რუსული ნარატივის გავლენას ასევე განიცდიან იძულებით გადაადგილებული პირები აფხაზეთიდან და სამაჩაბლოდან.

საქართველოს ევროკავშირთან ინტეგრაციისა და ასოცირების პირობებში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება მოსახლეობის, მათ შორის ეთნიკური უმცირესობების, ცოდნასა და მოლოდინებს ევროკავშირის, ევროინტეგრაციისა და ასოცირების შეთანხმების განხორციელების პროცესის მიმართ. სხვადასხვა ორგანიზაციის მიერ აქამდე ჩატარებული გამოკითხვების შედეგების მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობა სტაბილურად დადებითადაა განწყობილი ევროინტეგრაციისადმი.¹ ინტერესი ასოცირების პროცესებისადმი დიდია, თუმცა არსებული ცოდნა არ ეფუძნება საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობების სპეციფიკასა და დინამიკას. მოსახლეობა ცოდნას ძირითადად ტელევიზიებიდან იღებს და ზედაპირული ხასიათისაა.

მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების ერთ-ერთ საშუალებად მივიჩნით ევროპული სწავლების საუნივერსიტეტო ცოდნის გატანა საჯარო სკოლებში კავკასიის უნივერსიტეტის Erasmus+ ჟან მონეს პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) ფარგლებში, რომლის მიზანია, დეველოპება და ეთნიკური უმცირესობებითა დასახლებული რეგიონების სკოლების მოსწავლეთა და მასწავლებელთათვის, მათი ოჯახებისათვის ცნობიერების ამაღლება ევროპული ინტეგრაციის, ასოცირების შეთანხმებისა და DCFTA შესახებ კავკასიის უნივერსიტეტის ევროპისმცოდნეობის საგანმანათლებლო საბაკალავრო პროგრამის აკადემიური პერსონალის, სტუდენტებისა და კურსდამთავრებულების ჩართულობით.

კავკასიის უნივერსიტეტის Erasmus+ ჟან მონეს პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) შესახებ². კავკასიის უნივერსიტეტის Erasmus+ Jean Monnet პროექტი „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) კონკურსში მონაწილეობისათვის ევროკომისიის გვერდზე აიტვირთა 2019 წლის თებერვალში. ინფორმაცია შერჩევისა და დაფინანსების შესახებ

¹ www.epfound.ge

² 611026-EPP-1-2019-1-GEEPPJMO-PROJECT „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ - “Triangle Effect of European Studies at schools” (TEESS)

მიღებულ იქნა იმავე წლის ივლისის ბოლოს, თუმცა მხარეთა შორის ოფიციალური პროცედურების მოგვარების შედეგად პროექტი განხორციელება დაიწყო 2019 წლის ნოემბრიდან.

TEESS სხვა ღონისძიებებთან ერთად ითვალისწინებს ტრენინგებს სკოლებში, სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენენ ეთნიკური უმცირესობებისა და დევნილთა საჯარო სკოლების საბაზო და საშუალო საფეხურის მოსწავლეები, მასწავლებლები და მშობლები.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ ტრენინგი გათვალისწინებულია ისტორიის, სამოქალაქო განათლების, გეოგრაფიის, ქართული ენისა და ლიტერატურის, უცხო ენების მასწავლებელთათვის, თუმცა ეს არ გამოირიცხავს სხვა სასწავლო დისციპლინების პედაგოგების მონაწილეობას მათი ინტერესიდან გამომდინარე. ტრენინგის განხორციელების პროცესში თითოეულ სამუშაო შეხვედრაში მონაწილეობდა 60-მდე მოსწავლე, მასწავლებელი და მშობელი. საერთო ჯამში, ტრენინგებში ჯერჯერობით მონაწილეობა მიიღო 500-ზე მეტმა ბენეფიციარმა.

TEESS შემუშავებულია კავკასიის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა სკოლის ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო საგანმანათლებლო პროგრამის ბაზაზე, პროგრამის განხორციელებაში ჩართული აკადემიური პერსონალის მიერ, პროფესორების - სამართლის დოქტორის, სამართლის სკოლის ასოცირებული პროფესორის, ეკატერინე ქარდავასა¹ და ისტორიის დოქტორის, ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა სკოლის აფილირებული პროფესორის, ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო საგანმანათლებლო პროგრამის ხელმძღვანელის გურანდა ჭელიძის² მიერ, პროექტით გათვალისწინებული ტრენინგ-მოდული კი მომზადდა როგორც პროექტის თანაავტორების მიერ, რომლებიც ამავდროულად პროექტის განმახორციელებელი ექსპერტებიც არიან, ასევე პროექტში ჩართული კიდევ ერთი ექსპერტის, ისტორიის დოქტორის, ჰუმანიტარულ და სოციალურ

¹ სამართლის დოქტორი, კავკასიის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის ასოცირებული პროფესორი (აფილირებული); გორის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტის პროფესორი; ჟან მონეს მოდულის „ადმოაჩინე ევროკავშირი ასოცირების შეთანხმებაში“ (EUEAA) ავტორი და კოორდინატორი, ჟან მონეს პროფესორი; ჟან მონეს პროექტის „ევროკავშირის სამართლებრივი სახე“ (LFEU) ავტორი და თანაკოორდინატორი; ჟან მონეს პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) თანაავტორი და ექსპერტი; ტელე-გადაცემის „ევროპის დროით“ თანაავტორი და შინაარსის შემქმნელი (კონრად ადენაუერის ფონდის მხარდაჭერით); პროექტის „ევროპული კავშირის მართლმსაჯულების სასამართლო პრაქტიკა და ქართული შრომის სამართალი“ ავტორი და ხელმძღვანელი (ფრიდრიხ ებერტის ფონდის მხარდაჭერით); ასოციაციის „ევროპის დროით“ თავმჯდომარე.

² ისტორიის დოქტორი, კავკასიის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა სკოლის აფილირებული პროფესორი, ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო საგანმანათლებლო პროგრამის ხელმძღვანელი, ჟან მონეს პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) თანაავტორი, ექსპერტი და კოორდინატორი, ევროკავშირის სხვადასხვა პროექტის მონაწილე, 40-მდე სამეცნიერო შრომის ავტორი, მათ შორის ევროპის ისტორიისა და ევროკავშირის საკითხებზე, ტრენინგის ევროინტეგრაციის საკითხებში.

მეცნიერებათა სკოლის პროფესორის ზურაბ ბრავგადის¹ მიერ მათი მრავალწლიანი გამოცდილების გათვალისწინებით.

ტრენინგები ჩატარდა ქართულ ენაზე. ევროპული ასოცირების პროცესების შესახებ ცოდნის მიღებასთან და აღნიშნული საკითხების შესახებ ცნობიერების ამაღლებასთან ერთად, ტრენინგები მიზნად ისახავდა ეთნიკურ უმცირესობაში ქართული ენის ცოდნის გაღრმავებასა და გაძლიერებას, მოსწავლეთა მოტივირებას გააუმჯობესონ საკომუნიკაციო უნარები სახელმწიფო ენაზე. ეს უკანასკნელი მნიშვნელოვნად მივიჩნით ერთის მხრივ, ზემოთ დასახელებული მიზეზის გამო. მეორეს მხრივ, კი პროექტის ფარგლებში, ტრენინგების ჩატარების შემდგომ ბენეფიციარის მოსწავლეებისათვის დაგეგმილი ესეების კონკურსის - „მე დავინახე ევროპა საქართველოში“ თვალსაზრისით. კონკურსში მათ ქართულ ენაზე, წერილობითი ფორმით წარმოადგინეს საკუთარი ნააზრევი AA/DCFTA-ს მნიშვნელობის შესახებ საქართველოს განვითარებაში და მათ პირად ცხოვრებაში, აღწერეს თუ როგორ ხედავენ საკუთარ თავს ისინი ევროპულ ფასეულობებზე დაფუძნებული დემოკრატიული საზოგადოების მშენებლობაში. რამდენადაც ეს კონკურსი პროექტის გეგმის მიხედვით ჩატარდა ტრენინგების შემდგომ, ტრენინგებიდან კონკურსამდე პერიოდში არაქართულენოვანმა მოსწავლეებმა შეძლეს გაეღრმავებინათ წერისა და მეტყველების უნარები ქართულ ენაზე.

საკონკურსო ესეების მომზადების პროცესში მოსწავლეებსა და მასწავლებლებს, ჩვენი აზრით, ძალიან დიდი დახმარება გაუწია ტრენინგის მასალებმა, რომელიც ბეჭდური სახით დაურიგდა ტრენინგის ყველა მონაწილეს. ასევე პროექტის ფარგლებში განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მხარდაჭერით მომზადებულმა დამხმარე სახელმძღვანელომ ისტორიისა და სამოქალაქო განათლების მასწავლებლებისათვის „ევროპული ასოცირების პროცესი საქართველოში“. სახელმძღვანელო ქართული² და ინგლისური³ ენების გარდა, ეთნიკური უმცირესობებისათვის ხელმისაწვდომობის მიზნით, ითარგმნა სომხურ⁴ და აზერბაიჯანულ⁵ ენებზე.⁶ სახელმძღვანელოს ელექტრონული ვერსიები განთავსებულია კავკასიის უნივერსიტე-

¹ კავკასიის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა სკოლის პროფესორი; ჟან მონეს პროექტის „ევროპული საგლების სამკუთხედი“ (TEESS) ექსპერტი. ასამდე სამეცნიერო ნაშრომისა და 5 მონოგრაფიის ავტორი საქართველოს ძველი ისტორიისა და არქეოლოგიის საკითხებზე; ევროპის კავშირისა და ევროპის საბჭოს სხვადასხვა პროექტის მონაწილე და ხელმძღვანელი; საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს არქეოლოგიური საბჭოს წევრი.

² <https://cu.edu.ge/files/gallery/Grant%20Projects/2020/broshura-geo-Bolo.pdf>

³ [https://cu.edu.ge/files/gallery/Grant%20Projects/2020/broshura-Eng-bolo%20\(1\).pdf](https://cu.edu.ge/files/gallery/Grant%20Projects/2020/broshura-Eng-bolo%20(1).pdf)

⁴ <https://cu.edu.ge/files/gallery/Grant%20Projects/2020/broshura-arm-bolo.pdf>

⁵ <https://cu.edu.ge/files/gallery/Grant%20Projects/2020/broshura-azer-bolo.pdf>

⁶ სახელმძღვანელოს მთარგმნელები: ინგლისურ ენაზე - ხათუნა ბასილამვილი, სომხურ ენაზე - ზოია მხითარიანი, აზერბაიჯანულ ენაზე - გიზხანუმ ახმედოვა.

ტისა და პროექტის ვებ-გვერდზე, ფეისბუქ-გვერდზე. სახელმძღვანელოს ელ-ვერსია სოციალური მედიის საშუალებით გააზიარა სხვა ორგანიზაციებმაც, რომლებიც ასევე მუშაობენ საქართველოში ევროინტეგრაციისა და ევროპული ასოციირების პროცესებზე. აღნიშნული სახელმძღვანელოს მიმართ დაინტერესება გამოხატა მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნულმა ცენტრმა, შეისწავლა იგი, დადებითად შეაფასა და რეკომენდაცია გაუწია მასწავლებელთა მიერ სახელმძღვანელოს იმპლემენტაციას სასწავლო პროცესში. ამას გარდა, ინფორმაცია სახელმძღვანელოების შესახებ ქართულ¹ და ინგლისურ² ენებზე, ასევე სახელმძღვანელოს ელ-ვერსიები განათავსა ცენტრის ელექტრონული რესურსების პორტალზე. ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ დამხმარე სახელმძღვანელოში ერთადაა თავმოყრილი ტრენინგებზე განხილული მასალები, რომელიც პასუხობს ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული „მოქალაქეობის“ სტანდარტს, კერძოდ: უზრუნველყოფს მოსწავლის გაცნობას საზოგადოებასთან, რომელშიც ცხოვრობს; შეასწავლის ლოკალურ, სახელმწიფოებრივ და გლობალურ დონეზე მიმდინარე სოციალურ-პოლიტიკურ პროცესებს. უზრუნველყოფს მოსწავლის გაცნობას საზოგადოებასთან, რომელშიც ცხოვრობს; შეასწავლის ლოკალურ, სახელმწიფოებრივ და გლობალურ დონეზე მიმდინარე სოციალურ-პოლიტიკურ პროცესებს. მოსწავლეს ექნება შესაძლებლობა შეძენილი ცოდნა გამოიყენოს პრაქტიკაში. ტრენინგი დაეხმარება მას საკუთარი თავის საზოგადოების სრულუფლებიან წევრად აღქმაში; ჩამოუყალიბებს საკუთარი ქვეყნის მიმართ მზრუნველ დამოკიდებულებას; ასწავლის სამოქალაქო მონაწილეობის ფორმებს; გააცნობიერებინებს, რომ მას შეუძლია და მართებს საკუთარ ქვეყანაში (თემში/მუნიციპალიტეტში/სახელმწიფოში) პოზიტიური ცვლილებების განხორციელება; გამოუმუშავებს მოქალაქისთვის საჭირო უნარ-ჩვევებს (თანამშრომლობის, კონფლიქტის მართვის, სამეწარმეო და ფინანსური) და ღირებულებებს/დამოკიდებულებებს (ადამიანის უფლებების, განსხვავებული აზრის პატივისცემა, ტოლერანტობა); დაეხმარება კანონის უზენაესობისა და დემოკრატიის პრინციპების გათავისებებაში; ჩამოუყალიბებს საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობის კულტურას.³

სახელმძღვანელო შედგება სამი ნაწილისაგან. პედაგოგებისათვის ხელმისაწვდომია მასალები ევროპის კავშირის შექმნის, მიზნებისა და ამოცანების, ევროპული ფასეულობების, ევროპის კავშირის გაფართოების, საქართველო-ევროპის კავშირის ურთიერთობის უმთავრესი

¹ <http://tpdc.ge/geo/news/706>

² <http://www.tpdc.ge/geo/news/707>

³ მოქალაქეობა - საბაზო საფეხურის სტანდარტი. <http://ncp.ge/ge/curriculum/satesto-seqtsia/akhali-sastsavlo-gegmebi-2018-2024/sabazo-safekhuri-vi-ix-klasebi-proeqti-sadjaro-gankhilstvis>

მიღწევების შესახებ, ასოცირების შეთანხმებისა და ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო-ეკონომიკური სივრცის შესახებ შეთანხმების კონკრეტულ შედეგებზე საქართველოში - მართლმსაჯულების, შრომითი ურთიერთობების, ევროპული კავშირის ბაზარზე არსებული სტანდარტების დანერგვისა და სრულყოფის, სურსათის უვნებლობისა და სხვა მიმართულებებით; განხილულია კულტურული მემკვიდრეობის საკითხები ასოცირების შეთანხმების კონტექსტში.¹

ტრენინგების ჩატარებამ ცხადჰყო, რომ მიღწეულია პროექტით დაგეგმილი ტრენინგის ბოლოს მისაღწევი შედეგებიც: ეთნიკური უმცირესობების რეგიონებისა და დევნილთა სკოლების მოსწავლეებისა და მოსწავლეების უმცირესობას აქვთ ახალი ხედვა ევროკავშირთან ასოცირების პროცესისა და AA/DCFTA – ს მნიშვნელობის შესახებ საქართველოს განვითარებაში და მათ პირად ცხოვრებაში; გაცნობიერებული აქვთ AA/DCFTA-ს და ევროპული ასოცირების პროცესის გაგება. მოსწავლეებმა იციან, როგორ მიიღონ მონაწილეობა იმ საზოგადოების მშენებლობაში, რომელშიც ისინი ცხოვრობენ; შესაბამისად, გაზრდილია საქართველოს ევროინტეგრაციის ოფიციალურ პოლიტიკის მომხრეთა რაოდენობა. ეთნიკურმა უმცირესობების რეგიონების სკოლის მოსწავლეები ცდილობენ გაიუმჯობესონ სახელმწიფო ენის ცოდნა.

ამათთან ერთად, იკვეთება მთელი რიგი პრობლემებიც, რომელთა შესახებ ვისაუბრებთ საჯარო სკოლებში ჩატარებული ტრენინგების მაგალითზე. პროექტის ფარგლებში, რომელიც ითვალისწინებს ევროკავშირის პოპულარიზებას და ევროპული ინტეგრაციის შესახებ ინფორმაციის დონის ამაღლებას, სკოლის მოსწავლეებთან შეხვედრები უაღრესად და განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია, რამეთუ წინასწარ ტაქტიკურად გააზრებულია, რომ ასეთ შეხვედრებს ესწრებიან პედაგოგები და მოსწავლეთა მშობლებიც. ამდენად, სემინარების მონაწილე ხდება საზოგადოების სამი სპეციფიკური წარმომადგენელი - რომლებიც ერთად და ერთობლივად ერთვებიან ევროკავშირის შემეცნების პროცესში არამხოლოდ ტრენერთა მიმართ სმენითა და სატრენინგო სავარჯიშოების შესრულებით, არამედ ერთმანეთის ხმამაღლა დეკლარირებული განწყობების გაგების, დიალოგისა და ზოგჯერ კრიტიკული ბუნების ურთიერთშეწინააღმდეგების პროცესში ჩაბმით. ასეთი ურთიერთობა გარემოს შეფასების კარგი მექანიზმია.

„ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) ახალციხის საჯარო სკოლებში. უპირველეს ყოვლისა, დავიწყებთ იმით, რომ საკმაოდ რთული აღმოჩნდა პროექტის განხორციელება სხვა ინსტიტუციებთან თანამშრომლობით. მიუხედავად იმისა, რომ პროექტმა ევროკომისიაში დაიმსახურა მაღალი საკონკურსო შეფასება, აღმოჩნდა, რომ პროექტში ნათლად გაწერილი

¹ დამხმარე სახელმძღვანელოს ელ-ვერსიები განთავსებულია ბმულზე <https://cu.edu.ge/grant-projects/cu-grant-projects-news/european-association>

მიზნები და ამოცანები, დაგეგმილი ტრენინგების შინაარსი არ იყო საკმარისი ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში პრაქტიკული საქმიანობის დაწყებისათვის საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს ნებართვის გარეშე. თანადგომისათვის მადლობას ვუხდით ეროვნული სასწავლო გეგმების დეპარტამენტს, ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და სასწავლო რესურსების შეფასების სამმართველოს ხელმძღვანელობასა და ექსპერტებს, რომლებიც გულისყურით მოეკიდნენ ჩვენს პროექტს, მაშინვე დაუჭირეს მხარი ევროპის კავშირის, მასთან ასოცირების შეთანხმების, ასევე ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების შესახებ სწავლება/ინფორმაციის გავრცელების აქტუალობასა და მნიშვნელობას, თუმცა სკოლებში დაშვებისათვის ხელახლა მოგვიხდა ტრენინგ-მოდულის შემუშავება საქართველოში არსებული წესებისა და მოთხოვნების გათვალისწინებით. სავსებით ლოგიკურია, რომ მოდულის შესწავლა, განხილვა, ანალიზი და მისი შეფასება საჭიროებდა დროს. აღნიშნულის გამო დაშვება სკოლებში მივიღეთ მხოლოდ 2020 წლის 18 თებერვალს. დაწყებული იქნა მოლაპარაკების პროცესი ადგილობრივ საგანმანათლებლო რესურს ცენტრებთან და სკოლების ხელმძღვანელობასთან პროექტის განხორციელების თარიღების შესათანხმებლად, თუმცა 2020 წლის 2 მარტიდან, Covid-19 პანდემიიდან გამომდინარე, სამუხაროდ, შეწყდა სასწავლო პროცესი საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში. ეს პაუზა გაგრძელდა ოქტომბრის თვემდე. მიუხედავად იმისა, რომ სასწავლო პროცესი განახლდა ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში, საგანმანათლებლო რესურს ცენტრები, იზიარებდნენ რა ტრენინგების ჩატარების მნიშვნელობას, ქვეყანაში დაწესებული რეგულაციებიდან გამომდინარე, მაინც ერიდებოდნენ სკოლებში გარეშე პირთა დაშვებასა და მსგავსი ტიპის ღონისძიებების განხორციელებას. ბუნებრივია, ჩვენი მხრიდან, ამას ვეკიდებოდით გაგებით, თუმცა პროექტის ვადებიდან და გეგმიდან გამომდინარე, გვქონდა დიდი სურვილი დაგვეწყობა პროექტის პრაქტიკაში დანერგვის პროცესი. 2020 წლის 19-22 ოქტომბერს ახალციხის რაიონის საგანმანათლებლო რესურს ცენტრის მხარდაჭერით, მოგვეცა შესაძლებლობა არსებული რეგულაციების დაცვით ჩაგვეტარებინა ოთხი შეხვედრა ახალციხის N1 ქართულ, N6 ქართულ, N3 სომხურ და N2 ქართულ-რუსულ საჯარო სკოლებში.

ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ მოსწავლეთა, მასწავლებელთა და მშობელთა ინტერესი იყო დიდი. ზოგიერთ სკოლაში მსმენელთა რაოდენობამ გადააჭარბა გეგმით გათვალისწინებულ რაოდენობას, რაც მისასაღმებელია.

აღსანიშნავია, რომ ახალციხის საგანმანათლებლო რესურს ცენტრთან შეთანხმებით საჯარო სკოლების პარალელურად, ერთი შეხვედრა ჩატარდა კერძო სკოლაში და აქ აუცილებლად უნდა

ითქვას, რომ კერძო სკოლის პედაგოგთა ჩართულობა ტრენინგში მონაწილეობის თვალსაზრისით იყო უფრო მაღალი ხარისხი, რასაც მოწმობს კიდევ პროექტის ფარგლებში გამოცხადებული მოსწავლეთა ესეების კონკურსში მიღებული საკონკურსო ნაშრომების რაოდენობა-ხარისხი.

ტრენინგები იყო ინტერაქტიური ხასიათის, თუმცა ცალკე იყო გამოყოფილი დრო კითხვა-პასუხის სესიისათვის. პასუხი გაეცა მსმენელების მიერ დასმულ ყველა შეკითხვას. აქვე აღვნიშნავთ, რომ ტრენინგ-მოდული გაიწერა სხვადასხვა აქტივობების გათვალისწინებით, თუმცა პანდემიის პირობებში სკოლებში დაწესებული რეგულაციებიდან გამომდინარე (დისტანცია მოსწავლეთა შორის, საერთო მოხმარების ნივთების გამოყენების აკრძალვა) გამოირიცხა ჯგუფური აქტივობების ჩატარება.

ტრენინგების დასრულებისას მსმენელებმა შეავსეს ტრენინგის შეფასების კითხვარი:

1. რა იყო ამ ტრენინგზე თქვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი?
2. რომელი საკითხის ირგვლივ გსურთ ცოდნის გაღრმავება?
3. შეძლებოდა თუ არა ტრენინგზე მიღებული ცოდნა გამოიყენოთ პრაქტიკაში?
4. გთხოვთ ჩაწეროთ თქვენი ნებისმიერი მოსაზრება ტრენინგისა და ტრენინგების შესახებ.

კითხვარის შევსება იყო ნებაყოფლობითი. ახალციხის შემთხვევაში ტრენინგის მონაწილეებს კითხვარის შევსებასთან დაკავშირებით, სხვა რეგიონისაგან განსხვავებით, არ გასჩენიათ რაიმე დამატებითი მოსაზრებები. კითხვარებში დასმულ შეკითხვებზე პასუხების გაცემაში ყველაზე აქტიურები იყვნენ სომხური სკოლის მოსწავლეები, მშობლები და მასწავლებლები. თუმცა იყო შემთხვევებიც, როცა სხვა სკოლებში მსმენელთა ნაწილმა მისი შევსება არ მოისურვა. დარჩენილი ნაწილის შემთხვევაში, კითხვარზე მუშაობისას დავინახეთ მსმენელთა სკურპული-ოზური დამოკიდებულება. ტრენინგების შემდგომ კითხვარების დამუშავებამ ცხადჰყო, რომ დასმულ კითხვებს მსმენელები პასუხობენ გულწრფელად და ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ ინფორმაცია ევროპული ასოციაციის პროცესის შესახებ საქართველოში მათთვის ახალია, რასაც ტრენინგების მსვლელობაც აჩვენებდა ნათლად და ცხადად, როგორც მოსწავლეების, ისე მშობლებისა და მასწავლებლების დიდ ინტერესიდან გამომდინარე. ბენეფიციარები გამოხატავენ სურვილს მიღებული ცოდნა გამოიყენონ მაგალითად, თავიანთი საოჯახო მეურნეობების ევროპული სტანდარტების შესაბამისი მიკრო საწარმოების შესაქმნელად, საგანმანათლებლო მომავალს ასევე უკავშირებენ გაცვლითი პროგრამებით სარგებლობას. აღნიშნულიდან თუ ვიმსჯელებთ, აშკარაა, რომ მსმენელთა უმრავლესობამ სწორად გაიაზრა რას ნიშნავს ევროკავშირის მხარდაჭერა საქართველოსათვის, მაგრამ საერთო ჯამში, აღსანიშნავია მცირე ნაწილის

სკეპტიკური დამოკიდებულებაც, რომ ევროკავშირი მხოლოდ საკუთარი ინტერესებით მოქმედებს. სამწუხარო რეალობაა, რომლის საპასუხოდ მოქმედებები საჭიროა არა მარტო სასკოლო დონეზე. მიუხედავად, ჩვენი პროექტისა, ასევე რეგიონში ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ საინფორმაციო ცენტრის აქტიური საქმიანობისა, მეტი საინფორმაციო კამპანიაა საჭირო, რაშიც აქტიურად უნდა მონაწილეობდეს მედიაც. აქვე ვიტყვით, რომ ჩვენი მუშაობა ახალციხეში გააშუქა როგორც ადგილობრივმა პრესამ¹, ისე ადგილობრივმა ტელევიზიებმა.² ზემოთაღნიშნული პრობლემის გადაწყვეტაზე პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედის“ მიზნებიდან და ამოცანებიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია სასკოლო დონეზე ევროკავშირის შესახებ მოზარდთა ცნობიერების ამაღლებისათვის ისტორიისა და სამოქალაქო განათლების გაკვეთილებზე ევროპული სწავლების გააქტიურება, რასაც ხელს შეუწყობს პროექტის „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ ფარგლებში მომზადებული ზემოთხსენებული დამხმარე სახელმძღვანელო „ევროპული ასოცირების პროცესი საქართველოში“. ტრენინგების დასრულებისთანავე გამოითქვა სურვილი ასეთი შეხვედრების მეტი სიხშირით გამართვის თაობაზე. მასწავლებლებთან ერთად მოსწავლეებიც გამოხატავენ მზაობას სამომავლოდ მსგავსი ტიპის ვორქშოპებში მონაწილეობისათვის, თუმცა, ჩვენი აზრით, ყველაფერ ამასთან ერთად სასურველი იქნება თავად სკოლაში საპროექტო მუშაობის გააქტიურება და არაფორმალური განათლების ელემენტების შემოტანა ევროკავშირის მხარდაჭერით შექმნილი ადგილობრივი საწარმოების დათვალიერების, მათი მუშაობის სპეციფიკისა და არსებული ბენეფიტების შესწავლის თვალსაზრისით მათსავე რეგიონში. ეს ყველაფერი გაზრდის მოსწავლეთა ცოდნას და პასუხისმგებლობას თავადაც მიიღოს მონაწილეობა საქართველოში ევროკავშირთან ასოცირების პროცესების განხორციელებასა და დანერგვაში.

მაგრამ აქვე ვიტყვით, რომ კონკრეტული მიზნების მიღწევას, არ კმარა მხოლოდ სხვადასხვა დონორი ორგანიზაციისაგან მიღებული დაფინანსებით მომზადებული პროექტების განხორციელება. მიუხედავად იმისა, განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო გვიდგას მხარში, მეტი უნდა იყოს რეგიონების სკოლებში მათი ჩართულობა არა მარტო ევროინტეგრაციის სწავლების, არამედ ისეთი საკითხების მოგვარებისათვისაც, როგორცაა შესაბამისი ტექნიკითა და ტექნოლოგიებით, ინტერნეტით უზრუნველყოფა, საინფორმაციო ტექნოლოგიებში მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლება, რისი დეფიციტიც ნაწილობრივ ნამდვილად შეინიშნებოდა. კიდევ ერთი ძალიან საინტერესო და ყურადსაღები საკითხის შესახებ გვსურს აღვნიშნოთ: საკონკურსო

¹ <http://sknews.ge/ka/old/29872>

² <https://tv9news.ge/ka/akhali-ambebi/ganathleba/article/22358-akhalcikheshi-evrokavshirthan-asocirebis-themaze-treningebi-tardeba?fbclid=IwAR15x-quWJP3vj1LH-wbHg1QozGAfP-JA91PeBkpCWWhxgk7FDMkaxejOZAs>

ესეების გამოგზავნისას, შედარებით გაიწელა დროში მასალების მიღება არაქართულენოვანი სკოლებიდან. აღნიშნულის მიზეზს, როგორც გაირკვა, წარმოადგენს არ ის, რომ მოსწავლეებს არ აქვთ ასეთ კონკურსებში მონაწილეობის სურვილი (პირიქით სურვილი ძალიან დიდია). მიზეზად დასახელდა, რომ ფლობენ სასაუბრო ქართულ ენას, თუმცა უჭირთ კომუნიკაცია წერილობით და ამის გამო, როგორც წესი, სხვადასხვა კონკურსებში ხვდებიან აუტსაიდერთა რიგებში. ეს ფაქტი კიდევ ერთხელ ადასტურებს არაქართულენოვან სკოლებში სახელმწიფო ენის სწავლების საჭიროებასა და აუცილებლობას ერთის მხრივ, და მეორე - უნდა დავამხსვრიოთ სტერეოტიპი, რომ წერითი უნარების სათანადო კომპეტენციის არქონის გამო, მოსწავლეს არ შეუძლია საკუთარი ნააზრებისა და ნაფიქრალის ფართო აუდიტორიის სამსჯავროზე გამოტანა. ჩვენმა ასეთმა დამოკიდებულებამ ერთგვარი სტიმული გაუჩინა მათ და უკვე არა ერთმა, არამედ რამდენიმე მოსწავლემ მოამზადა ესეე მოსწავლეთა კონკურსისათვის. ეს უკანასკნელი კი, უფრო მეტ შესაძლებლობას აძლევს მათ აიმაღლონ ცოდნა საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობებზე.

და ბოლოს ერთი კონკრეტული საკითხის შესახებ, რომელიც არ იყო გათვალისწინებული ტრენინგის შინაარსის შესავალ ნაწილში. ჩვენ მიერ მომზადებულ სახელმძღვანელოსა და ტრენინგ-მოდულში ერთი ნაწილი შეეხებოდა საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობების ქრონოლოგიას, თუმცა აქ ყურადღება გამახვილებულა უმთავრეს მოვლენებზე ასოცირების ხელშეკრულების მომზადების გზაზე. მსმენელთა ნაწილმა გამოყო მათთვის საინტერესო საკითხი, რომელიც სამომავლოდ ტრენინგ-მოდულის მოდიფიცირებისას იქნება აუცილებლად გასათვალისწინებელი. საკითხი ეხება ევროკავშირის როლს რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის ომში, რაზეც, სამწუხაროდ, მსმენელებს სწორი წარმოდგენა არ აქვთ. აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია მასალის გამდიდრება აღნიშნული თემის გარემოში.

„ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) აფხაზეთის N3 დევენილთა სკოლაში. როგორც უკვე აღინიშნა, რომ საქართველოში ეთნიკური უმცირესობის წარმომადგენლებს აქვთ ინფორმაციული სიმწირე სახელმწიფო ენის სათანადოდ არ ცოდნის გამო. ამიტომაც, ისინი, ძირითადად, მიმართავენ რუსულ საინფორმაციო არხებს.¹ ეს დასკვნა არაერთი გამოკითხვითა და კვლევით არის დადასტურებული საქართველოში. ასეთი ვითარება, ბუნებრივად, კომპლექსურს ხდის, ერთი მხრივ, ევროპული ასოცირების პროცესის ზუსტ აღქმას ეთნიკურ უმცირესობებში და, მეორე მხრივ, მათი მხრიდან გააზრებული მხარდაჭერი მოქმედებების განხორციელებას ევროპული ინტეგრაციის პოლიტიკის კონტექსტში. აქ გამოკვეთილია ზუსტი საჭიროე-

¹ მაია მიქაშავიძე, ეთნიკური უმცირესობები საქართველოში: მედიის მეშვეობით ჩართულობიდან გაძლიერებისკენ, პოლიტიკის დოკუმენტი, 2016, <https://www.osgf.ge/files/2016/EU%20publication/Angarishi_A4__Media_GEO.pdf>

ბები სტრატეგიული კომუნიკაციისა და შემეცნების ამალგების ღონისძიებების მიმართ. შედეგად, ეთნიკური უმცირესობები ექცევიან ევროკავშირის შესახებ სხვადასხვა შემეცნების გაზრდის პროექტების სამიზნე ჯგუფებში. ამის საპირისპიროდ, არ არის შესაბამისად მოკვლეული და შესწავლილი აფხაზეთიდან და ცხინვალის რეგიონიდან/სამხრეთ ოსეთიდან (საქართველოს ტერიტორიებიდან) რუსეთის ფედერაციის მხრიდან ოკუპაციისა და შეირადებული კონფლიქტების შედეგად დევნილი საზოგადოების (IDPs) სივრცეში როგორია ევროპული ინტეგრაციის თაობაზე ინფორმაციის მიმღებლობა და განწყობა. დევნილი საზოგადოება მეტყველებს ქართულ ენაზე და მათ არ აქვთ პრობლემა ინფორმაციაზე წვდომის თვალსაზრისით. თუმცა დევნილები ცხოვრობენ კომპაქტურად დასახლების ადგილას და უმეტესწილად მიჩნეულნი არიან მარგინალურ სოციუმად. ამიტომაც, ისინი ძირითადად წარმოადგენენ სოციალური და ჰუმანიტარული დახმარების მიმღებ სუბიექტებს ან ინტეგრაციის პროექტების სამიზნე ჯგუფებს.¹

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ერასმუს+ პროგრამის ჟან მონე პროექტში „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“, ერთ-ერთ სამიზნე ჯგუფად განისაზღვრა დევნილთა სკოლა ქ. თბილისში - საქართველოს დედაქალაქში, კერძოდ, მე-3 საჯარო სკოლა. სკოლის შენობა ერთდროულად წარმოადგენს როგორც დევნილთა კომპაქტურად ჩასახლების ადგილს, ამავედროულად, საგანმანათლებლო დაწესებულებას. ეს ფაქტი აღნიშნა სკოლის დირექტორმა. სკოლა მცირეკონტიგენტანია (100 მოსწავლე) და ძირითადად მის მოსწავლეებს წარმოადგენენ აფხაზეთიდან დევნილი ეთნიკურად ქართველები.

აფხაზეთის დევნილ სკოლაში სემინარებს დაესწრო 44 მოსწავლე, 9 მასწავლებელი და 6 მშობელი. შეხვედრა კომპლექსური იყო და არცთუ იოლი. დევნილები მიჩნეული არიან ერთ-ერთ ყველაზე მოწყვლად საზოგადოებად საქართველოში: ომის მეხსიერება და ომის შედეგები, დაკარგული ადამიანები და საცხოვრებელი ადგილები, სახელმწიფო კმაყოფაზე ყოფნა და მძიმე ყოფითი პირობები. ამიტომაც ამ საზოგადოებას შესაძლოა ჰქონდეს ნებისმიერი ნოსტალგიური ნარატივის მიმღებლობა, როგორცაა *სჯობს ცხოვრობდეთ საბჭოთა კავშირში და ასე არ გვიჭირდეს და არ ვგრძნობდეთ თავს უღირსად*. გაჟღერდა კიდევ მსგავსი შეხედულებები პედაგოგების მხრიდან სემინარის პროცესში. თუმცა, ასეთი აზრი გამოიკვეთა სკოლის მოსწავლეების მხრიდანაც, რომლებსაც არ უცხოვრიათ საბჭოთა პერიოდში. ეს მოწმობს, რომ მათზე დიდ ზეგავლენას ახდენს ოჯახურ ან სასკოლო ცხოვრობაში მოყოლილი წარსული ისტორიები.

¹ <<https://womenfundgeorgia.org/en/News/AllNews/2133>>

მსმენელები უპირობოდ აღიარებენ, რომ ევროკავშირი ნამდვილად არის საქართველოს თანადგომისა და გაძლიერების ფუნქციის მქონე პარტნიორი, თუმცა გაუგებარია რატომ სჭირდება 20 წელზე მეტი იმას, რომ მათ საკუთარ ცხოვრებაში იგრძნონ ევროპა და მისი ფასეულობები.

ხაზი უნდა გაესვას სასემინარო ფორმატის მეთოდს ტრენერის მხრიდან - არ მოხდეს დამსწრე საზოგადოების ტკივილის დემონსტრირებისა და ანტი-ევროპული მოსაზრებების უარყოფა, არამედ, - გამაბათილებელი ბუნების კონკრეტული ფაქტების, წყაროების, სტატისტიკის მიწოდება. მაგალითად, როცა მსმენელი დარწმუნებულია, რომ ევროკავშირი აიძულებს საქართველოს მიიღოს ერთსქესიანთა ქორწინება და ამის მიმართ გამოხატავს აგრესიანრევ აზრს, საპასუხოდ, მყისიერად არ არის შედეგიანი მტკიცება ნებისმიერი ადამიანის თავისუფლებასა და თანასწორობაზე, არამედ ჯერ აქცენტი უნდა გაკეთდეს ევროკავშირზე ცრუ ინფორმაციის განეიტრალებაზე, როგორცაა ევროკავშირის რამდენიმე წევრი სახელმწიფოს კონსტიტუციის წყაროდ მოხმობა, სადაც აღიარებულია, რომ ოჯახი ეს არის ქალისა და კაცის რეგისტრირებული კავშირი. მხოლოდ მას შემდეგ, რაც მსმენელი გაიაზრებს, რომ ის თურმე არის დეზინფორმაციის სუბიექტი, აღიარებს ამას და ირწმუნებს ტრენერის ინფორმაციას, უკვე ეფექტური ხდება თანმიმდევრული გადასვლა სხვა პრობლემური სტერეოტიპების „მსხვერვაზე“ ორიენტირებულ ქმედებაზე.

განსაკუთრებით მწირია ევროკავშირის მხრიდან დახმარებების პოლიტიკის თაობაზე ინფორმაცია, მეორე მხრივ, აქვთ ლეგიტიმური შეკითხვა - რატომ არ არსებობს დახმარების პოლიტიკის ხელჩასაჭიდი შედეგები მათ ცხოვრებაში? აქვე, ხაზგასამელია, რომ ასეთ მოწყვლადი და რთული საზოგადოების სკოლას აქვს ტექნოლოგიური ინვენტარის მკვეთრი სიმწირე. ეს ინფორმაციული საზოგადოებისა და თანამედროვე უნარ-ჩვევების მქონე ახალგაზრდობის განვითარების შემაფერხებელი ფაქტორია.

დავასკვნით, რომ წინააღმდეგობრივი მოსაზრებებისა და ჯანსაღი კამათის მიუხედავად, შეხვედრის დასრულებისას ყველაზე რადიკალური განწყობების მქონე პედაგოგებიც და მოსწავლეებიც აღიარებენ, რომ მათ არ ცოდნიათ სიმართლე ევროკავშირზე. ეს კარგი მაჩვენებელია ასეთი სემინარების აუცილებლობისა და შედეგიანობისათვის, მაგრამ მათ აქვთ ერთჯერადი ხასიათი. ევროკავშირი-საქართველოს ურთიერთობათა პოპულარიზება და ევროკავშირისადმი ნდობის ხარისხის ამაღლება აშკარად საჭიროებს განგრძობად და უწყვეტ ახალ ინფორმაციულ წყაროებს, ამავდროულად, პედაგოგთა კორპუსის სერიოზულ გადამზადებას. აგრეთვე, განსაკუთრებით დევნილი საზოგადოება და დევნილი სკოლები უნდა გახდეს მნიშვნელოვნად მეგობრული თანამედროვე ტექნოლოგიების მიმართ. ეს კი პირდაპირი ვალდებულებაა საქართველოსთვის.

ველოს ხელისუფლებისა და დე-იურე დევნილი მთავრობისა, რომელსაც უწყვეტად უგრძელდება უფლებამოსილება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის დარღვევის დღიდან.

„ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) მარნეულის აზერბაიჯანულ და ქართულ-რუსულ საჯარო სკოლებში. პროექტის ფარგლებში უდაოდ ძალიან საინტერესო აღმოჩნდა მუშაობა ეთნიკური აზერბაიჯანელებით დასახლებულ მარნეულის რაიონში. საგანმანათლებლო რესურს ცენტრის თანადგომით ვორქშოპები ჩატარდა მარნეულის N2 ქართულ-რუსულ და N3 აზერბაიჯანულ სკოლაში.

მარნეულის N3 აზერბაიჯანულ სკოლაში ტრენინგს ესწრებოდა მოსწავლეები, მასწავლებლები და მშობლები. აღსანიშნავია, რომ აზერბაიჯანული სკოლის მოსწავლეთა მშობლები ყველაზე აქტიურები იყვნენ დასწრების თვალსაზრისით, მშობლები წარმოდგენილი იყო ძირითადად დედებით, თუმცა მამებმაც გამოხატეს საკუთარი ინტერესი საკოლაში დაგეგმილი ღონისძიების მიმართ.

სკოლაში შექმნილი სათანადო პირობები უზრუნველყოფს სასწავლო პროცესის წარმართვას სათანადო დონეზე, დაცულია რეგულაციები, სკოლა აღჭურვილია ტექნიკური საშუალებებით, მაგრამ როგორც ჩანს, პროექტორის გამოყენება აქ თუ ისე ინტენსიურად ხდება. მიუხედავად იმისა, რომ სკოლაში ისწავლება ქართული ენა და ლიტერატურა და მასწავლებლებიც გამართულადაც საუბრობენ სახელმწიფო ენაზე, მოსწავლეთა ნაწილმა, სამწუხაროდ, ქართული ენა არ იცის. სახელმწიფო ენის ფლობით არ გამოირჩეოდა მშობელთა დიდი ნაწილი, საჭირო გახდა ტრენინგის ჩატარება რუსულ ენაზე, რომელიც, სამწუხაროდ, ჯერ კიდევ აქტუალურია მათთვის, ან საკუთარ შვილებს, რომელთა ნაწილი კარგად მეტყველებდა ქართულ ენაზე, სთხოვდნენ საუბრის შინაარსის თარგმნას. გვქონდა საპირისპირო სურათიც, როცა თავად მოსწავლეებისათვის გახდა საჭირო, რუსულიდან თარგმნა მათ მშობლიურ ენაზე.

ცოდნა ევროკავშირის შესახებ, მარნეულის N3 აზერბაიჯანულ საჯარო სკოლაში საკმაოდ მწირია. აბსოლუტურ უმრავლესობას საერთოდ არ ჰქონდა წარმოდგენა რა არის ევროკავშირი, რომელი ქვეყნები არიან გაერთიანებული მასში. მათთვის თითქმის ერთი და იგივეა ევროკავშირი, ნატო, აშშ და მიიჩნევენ, რომ სამივე მათგანი მათთვის საფრთხეს წარმოადგენს და საქართველოს მომავალი დაკავშირებული უნდა იყოს აზერბაიჯანთან, რუსეთთან და თურქეთთან. კითხვაზე, თუ ნატო და ზოგადად, დასავლეთი საფრთხეა, როგორ წარმოედგინათ თურქეთთან ურთიერთობა, ის ხომ ნატოს წევრი და ევროკავშირის წევრობის კანდიდატი სახელმწიფოა, მივიღეთ პასუხი, რომ თურქეთი არ არის და არც იქნება ევროკავშირის წევრი და ეს სწორედ

დასავლური პროპაგანდის ნაწილია! მათი აზრით, ვინც ეწინააღმდეგება აზერბაიჯანის და თურქეთის განვითარებას, ყველა მათგანი დასავლეთის ქვეყანაა, ხოლო მთავარი მოკავშირე არის რუსეთი და თურქეთი, რომლებიც დაეხმარნენ აზერბაიჯანს მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტის მოგვარებასა და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენაში.

ბუნებრივია, მათ ასევე არავითარი ან რიგ შემთხვევებში, საკმაოდ ზედაპირული და მწირი ცოდნა აქვთ იმ პროექტებთან დაკავშირებით, რასაც ევროკავშირი ახორციელებს ქვემო ქართლში და კონკრეტულად მარნეულის მუნიციპალიტეტში. ბევრმა მშობელმა, მოსწავლემ და პედაგოგ-მაც კი არაფერი იცოდა Erasmus+ პროგრამების შესახებ და როდესაც გაიგეს, რომ იგი დიდ შესაძლებლობებს აძლევს საქართველოს ახალგაზრდობას მიიღოს ევროპული განათლება, რამდენიმე მოსწავლემ გამოთქვა ამ პროგრამაში სამომავლოდ მონაწილეობის სურვილი. მოსწავლეთა ნაწილში მეორეს მხრივ, არსებობს განწყობა, რომ ევროპული განათლება კარგი შესაძლებლობაა მომავალში დასაქმებისა და ფინანსურად კარგად უზრუნველყოფის მიზნით. მსმენელებმა ასევე პირველად შეიტყვეს, AA/DCFTA შესახებ, რომელიც მათთვის ასევე კარგ შესაძლებლობას იძლევა სასოფლო-სამეურნეო თვალსაზრისით განვითარებული მარნეულის რაიონიდან პროდუქციის ექსპორტი მოახდინონ ევროკავშირის ბაზარზე. მსმენელებმა აღნიშნეს კიდევ, რომ სამომავლოდ კიდევ უფრო დაინტერესდებიან აღნიშნული მიმართულებით და პრაქტიკაში გამოიყენებენ ამ არაჩვეულებრივ შესაძლებლობას.

მთავარი პრობლემა, რაც თვალშისაცემი გახდა აღნიშნულ სკოლაში და სავარაუდოდ, იგივე ვითარება იქნება ეთნიკური უმცირესობების სხვა სკოლებშიც, არის სახელმწიფო ენის თითქმის არცოდნა, ინფორმაციის არ არსებობა ქვეყანაში მიმდინარე პოლიტიკური თუ ეკონომიკურ-კულტურული პროცესების შესახებ და სრული საინფორმაციო ვაკუუმი საქართველოს საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტებისა და ქვეყნის დასავლური ინტეგრაციის შესახებ. ზემოაღნიშნულ საკითხებთან ერთად, მაგალითად დავასახელებთ, რომ ბევრმა ისიც კი არ იცის, რა არის ვიზალიბერალიზაცია და რა სიკეთე მოაქვს მას საქართველოს მოქალაქეებისთვის. როდესაც უხსნი, რომ ქართული პასპორტით საქართველოს მოქალაქეებს შეუძლიათ უპრობლემოდ გადაადგილდნენ შენგენის ზონაში, გამოხატავენ გაკვირვებას. რამდენიმე მსმენელმა დამაზუსტებელი შეკითხვაც კი დასვა შეესაბამებოდა თუ არა ეს სიმართლეს. მათ არ დაუმალიათ, რომ საერთოდ არ უყურებენ ქართულ ტელევიზიებს და ინფორმაციის მიღების თვალსაზრისით დამოკიდებული არიან ძირითადად აზერბაიჯანულ და რუსულ ტელეარხებზე.

მიუხედავად იმისა, რომ ღია და გახსნილები ვიყავით მათთან ურთიერთობებში და ყველანაირად ვცდილობდით მაქსიმალური ინფორმაცია მიგვეწოდებინა ევროკავშირისა და მასთან

ურთიერთობის შედეგად საქართველოს მიერ მიღებული ბენეფიტების თაობაზე, აშკარად იგრძნობოდა სკეპტიკური დამოკიდებულება. რამდენიმე მსმენელმა შეხვედრის დასწრების ფურცელში საკუთარი ხელმოწერაც კი არ დააფიქსირა და საერთოდ უარი განაცხადა ტრენინგის შემდეგ უკუკავშირის ძალიან მარტივ კითხვებზე პასუხის გაცემაზე. როდესაც დავინტერესდით, თუ რა იყო ამის მიზეზი, მათ განაცხადეს, რომ ხელმოწერა შესაძლებელია გამოყენებულიყო კოვიდის საწინაღმდეგო ვაქცინით აცრისათვის. პროექტის გუნდს არ დაუკლია მცდელობა მსმენელთა ასეთი ნაწილი დაერწმუნებინა, რომ აღნიშნული მოსაზრება არის მცდარი.

მიუხედავად ჩამოთვლილი სირთულეებისა, ტრენინგები მაინც ნაყოფიერი გამოდგა, რადგან რამდენიმე ათეულმა ბავშვმა მიიღო ინფორმაცია ევროკავშირისა და საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობებზე. გვითხრეს კიდევ, რომ ინტერნეტში მოიძიებნია უფრო მეტი ინფორმაციას ამასთან დაკავშირებით. მასწავლებლები დარწმუნდნენ, რომ უფრო მეტი აქვთ სამუშაო აღნიშნული მიმართულებით, ხოლო მშობლების ნაწილი მიხვდა, რომ მათი შვილების კეთილდღეობისთვის ამ ქვეყნის ევროპული მომავალი აუცილებელია; ჩვენ, ტრენერები კი დავრწმუნდით, რომ ეთნიკური უმცირესობების სკოლებში სამომავლოდაც ბევრი სამუშაო ჩასატარებელი, რათა მათ თავი იგრძნონ საქართველოს სრულფასოვან მოქალაქეებად და გაითავისონ ის პრობლემები და გამოწვევები, რის წინაშეც დგას ქართული სახელმწიფო. ისიც ცხადია, რომ მხოლოდ ასეთი ტრენინგებით სასურველი შედეგი ვერ მიიღწევა და ამ პრობლემების გადაჭრის გზები სამოქალაქო სექტორთან ერთად უნდა ეძებოს პირველ რიგში, სახელმწიფომ. აუცილებელია განათლების და მეცნიერების სამინისტროს უფრო მეტი აქტიურობა, ადგილობრივი სახელმწიფო სტრუქტურების (მერია, საკრებულო, განთლების რესურს ცენტრი) მიზანმიმართული მუშაობა და საქართველოში ევროკავშირის მისიისა თუ ევროპის ცალკეული სახელმწიფოების საელჩოების მხრიდან უფრო ხშირი კონტაქტი ადგილობრივ მოსახლეობასთან.

საინტერესოა, რომ განსხვავებული სურათი მივიღეთ მარნეულის N2 ქართულ რუსულ-საჯარო სკოლაში, სადაც აშკარად იგრძნობოდა ევროკავშირისა და ევროპული ფასეულობების შესახებ მოსწავლეთა ინფორმირების მაღალი ხარისხი. სკოლა აქტიურად თანამშრომლობს „ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ საინფორმაციო ცენტრის“ მარნეულის რეგიონალურ ოფისთან, უფრო მეტიც ოფისის ხელმძღვანელი უძღვება სამოქალაქო განათლების კურსს ამ სკოლაში. TEESS პროექტის ფარგლებში ჩატარებულ ვორქშოპებს დაესწრო 100-ზე მეტი მოსწავლე, მასწავლებელი და მშობელი. სხვა შეხვედრების მსგავსად, საუბარი წარიმართა შეხვედრის დღის წესრიგის მიხედვით - ჩატარდა რამდენიმე სესია ევროკავშირის ისტორიის, საქართველოს ევროპასთან ასოცირების პროცესების შესახებ სხვადასხვა სფეროში. აშკარად იგრძნობოდა, რომ

მსმენელთა ეს ნაწილი შედარებით კარგად იცნობს აღნიშნულ თემატიკას, დასმული შეკითხვები მიუთითებდა უფრო მეტ ინტერესს და მზაობას, მეტი ევროპა დაინახონ საქართველოში. ინტერესი ევროპული საკითხების სწავლების მიმართ გამოხატეს არა მარტო ისტორიისა და სამოქალაქო საზოგადოების მასწავლებლებმა, არამედ გეოგრაფიის, ქართული ენისა და ლიტერატურის, უცხო ენების მასწავლებლებმა. ტრენინგზე განხილული საკითხების აქტუალობიდან გამომდინარე, მათ გამოხატეს მზაობა, რომ სამომავლოდ კავკასიის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა სკოლის ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო საგანმანათლებლო პროგრამის სტუდენტებთან და აკადემიურ პერსონალთან თანამშრომლობით განახორციელებენ პროექტებს ევროპული ფასეულობების უკეთ შესასწავლად, ამასთანავე დაიწყებენ პროექტის ფარგლებში გამოცემული სახელმძღვანელოს იმპლემენტაციას სასწავლო პროცესში. დამსწრე მოსწავლეთა შესახებ ხაზგასმით უნდა ითქვას, რომ მათი დიდი ნაწილი იყო ეთნიკურად აზერბაიჯანელი, კარგად ფლობენ ქართულ ენას და საქართველოს მომავალს სწორედაც რომ დასავლურ და ევროპულ ვექტორს უკავშირებენ. თუმცა, როგორც თავად განაცხადეს, უფრო მეტი სურთ იცოდნენ. უკანასკნელი არ ყოფილა ლიტონი სიტყვები, რადგან მოსწავლეთა დიდ ნაწილი აქტიურად ჩაება პროექტის ფარგლებში გამოცხადებულ მოსწავლეთა ესეების კონკურსში „მე დავინახე ევროპა საქართველოში“. ამ დამოკიდებულებას მოწმობს მათ მიერ ყოველგვარი ჭოჭმანის გარეშე შევსებული ტერენინგის შეფასების კითხვარიც. რასაკვირველია, ეს კიდევ უფრო მეტად გვაფიქრებინებს, რომ მარნეულის რაიონში ევროპასთან ასოცირების პროცესების შესახებ მოსახლეობის ინფორმირების მიზნით ჯერ კიდევ ბევრი სამუშაო ჩასატარებელი. ჩვენის მხრივ, მზაობა აღნიშნული თაობაზე არის, მით უმეტეს, რომ ვფიქრობთ, მარნეულში პროექტის მუშაობის ადგილობრივი ტელევიზიისა¹ და პრესის² მიერ ქართულ და აზერბაიჯანულ ენებზე გაშუქების შემდეგ, საზოგადოების ინტერესი საქართველოს ევროპასთან ასოცირების პროცესების შესახებ გასცდება სკოლის მოსწავლეების, მასწავლებლებისა და მშობლების სეგმენტს და საზოგადოების ფართო ფენების აქტიურ დაინტერესებას გამოიწვევს.

მარნეულში ჩატარებული შეხვედრების შემდგომ, კავკასიის უნივერსიტეტის Erasmus+ ჟან მონეს პროექტით „ევროპული სწავლების სამკუთხედი“ (TEESS) დაინტერესდა საგარეო საქმეთა სამინისტროს სსიპ „საინფორმაციო ცენტრი ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ საქართველოში“, რომელმაც „ევროპის დღეები - 2021“ ფარგლებში ონლაინ ZOOM პლატფორმის მეშვეობით, პროექტის გუნდთან ერთად რეგიონის მასწავლებლებისათვის მოაწყო „ევროპული ასოცირების პროცესი“ - დამხმარე სახელმძღვანელოს პრეზენტაცია. პრეზენტაციას ესწრებოდა

¹ <https://www.facebook.com/watch/?v=4438599982822825>

² https://24news.ge/read/id/47642?fbclid=IwAR01-8xiPnqA8fFeZ-BKa8gbHEibfh7aV7I7zlx7H_PI-OT3nR8iQ4j1nLg

80-მდე მასწავლებელი საქართველოს სხვადასხვა რეგიონიდან. პრეზენტაციაზე პროექტის გუნდმა ისაუბრა სახელმძღვანელოს სტრუქტურის, შინაარსობრივი ნაწილის, მისი გამოყენების ინსტრუმენტებისა და მნიშვნელობის შესახებ. შეიძლება ითქვას, რომ TEES გასცდა სკოლისა და უნივერსიტეტის ფარგლებს შედგა არაჩვეულებრივი თანამშრომლობა “საინფორმაციო ცენტრთან ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ საქართველოში“, ასევე მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნულ ცენტრთან, რომელმაც თავის მხრივ, საქართველოს მასშტაბით ორგანიზება გაუკეთა სახელმძღვანელოს ონლაინ პრეზენტაციას მასწავლებლებისათვის, ასევე კავკასიის უნივერსიტეტის დარბაზში ცალკე შეხვედრა ჩატარდა სამოქალაქო განათლების მასწავლებელთა ფორუმისა და ისტორიის მასწავლებელთა ასოციაციის წევრებთან. ვფიქრობთ, სამომავლოდ ასეთი თანამშრომლობა, კიდევ უფრო მეტად გაზრდის ევროკავშირის შესახებ პროექტების განხორციელების შესაძლებლობას. ასეთი კომუნიკაციის პარალელურად, აუცილებლად უნდა აღინიშნოს სომხურენოვან სკოლებში მუშაობის პროცესში ქართველ-სომეხთა კავშირის მხარდაჭერა და თანადგომა.

პროექტის განხორციელებისას სამიზნე ჯგუფებთან მუშაობისას საინტერესო აღმოჩნდა ევროპელი ექსპერტის ჩართულობა. სამწუხაროდ, პანდემიიდან გამომდინარე ვერ მოხერხდა პროექტის ბენეფიციარ მასწავლებლებთან პირისპირ შეხვედრა, თუმცა პროექტით გათვალისწინებული „მრგვალი მაგიდის“ მუშაობაში ბრიუსელიდან დისტანციურად ჩაერთო პროექტის ექსპერტი, ბრიუსელის ვრიჯის უნივერსიტეტის პროფესორი, სოციოლოგიის დეპარტამენტისა და TESA-ს შრომითი ბაზრის კვლევითი ჯგუფის დირექტორი, და კავკასიის უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი, ჟაკ ვილორჟისი. მან ისაუბრა სახელმძღვანელოს შესახებ, ხაზი გაუსვა სახელმძღვანელოში გაშუქებული საკითხების ცოდნის მნიშვნელობას ევროპული ასოციაციების პროცესების შემდგომ განვითარებაში, ასევე ვრცლად შეეხო დღეს არსებულ პრობლემებს სოციალურ სფეროში, მისი გადაჭრის გზების ევროპულ გამოცდილებას. შეხვედრის დასრულებისას გამართულმა დისკუსიამ კიდევ ერთხელ დაგვარწმუნა განხილული საკითხების შესახებ ინფორმაციის ზრდის აუცილებლობასა და საჭიროებაში. გამოიკვეთა სამომავლო მუშაობის გეგმები.

ესსეების კონკურსი „მე დავინახე ევროპა საქართველოში“. მოსწავლეთა ესეების კონკურსს - „მე დავინახე ევროპა საქართველოში“ - მოსწავლეთა მხრიდან დიდი გამოხმაურება მოჰყვა. ვერ ვიტყვით, რომ ყველას გაუჩნდა აღნიშნულის სურვილი, თუმცა სასიამოვნოა, რომ ბევრმა მოსწავლემ საქართველოში მიმდინარე ევროინტეგრაციული პროცესების შესახებ ცოდნის მიღებასთან ერთად, ამ საკითხებზე საკუთარი დამოკიდებულების გამოხატვაც მოისურვა. ეს პროექტის ფარგლებში გაწეული სამუშაოს ერთ-ერთი შედეგია. კონკურსში მონაწილეობა მიიღო

რამდენიმე ათეულმა მოსწავლემ ყველა რაიონიდან, როგორც ქართული, ისე რუსული, სომხური და აზერბაიჯანული სკოლებიდან. ზემოთ უკვე აღვნიშნეთ, რომ არაქართულენოვანი სკოლების მოსწავლეებს ჰქონდათ გარკვეული შიში ქართულ ენაზე შეესრულებინათ საკუთარი საკონკურსო ნაშრომი, თუმცა შედეგმა ცხადჰყო, რომ აბსოლუტურად სწორი იყოს პროექტის ავტორების გადაწყვეტილება ვორქშოპები ჩატარებულიყო ქართულ ენაზე, რაც გააღრმავებდა სახელმწიფო ენის ცოდნას სამიზნე ჯგუფებში. როგორც მასწავლებლებმა აღნიშნეს ჩვენთან საუბარში, მოსწავლეები კონსულტაციას გადიოდნენ ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებთან და შედეგმაც არ დააყოვნა. აკადემიურად და სტილისტურად გამართულ ნაშრომებთან ერთად ახალციხის N3 სომხური სკოლისა და ქ. თბილისის 104 სომხური საჯარო სკოლის მოსწავლეები გამოირჩეოდნენ ლამაზი კალიგრაფიითა და ევროინტეგრაციული მომავლის სწორი ხედვით.

მოსწავლეთა საკონკურსო ნაშრომების შეფასებაში აქტიურად იყო ჩართული კავკასიის უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებათა სკოლის ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო საგანმანათლებლო პროგრამის დამამთავრებელი კურსების სტუდენტთა ჯგუფი. ნაშრომების შეფასების პროცესში, დავინახეთ სტუდენტთა არაჩვეულებრივი შესაძლებლობა პრაქტიკაში გამოიყენონ უნივერსიტეტში შეძენილი ცოდნა. მათ კონკრეტულ არგუმენტებზე დაყრდნობით სავსებით სამართლიანად გამოყვეს მაღალი ხარისხით შესრულებული ნაშრომები. მოსწავლეთა ნაშრომებში აშკარად იკვეთებოდა, რომ ევროპა ჩვენი კულტურული და ისტორიული არჩევანია, ევროპა ადამიანის აზროვნებისა და ცხოვრების წესია. თუმცა, ზოგიერთი ნაშრომის სიმწირე კიდევ ერთხელ მიგვითითებს, რომ პროექტის მიზნებიდან გამოდინარე სამუშაო ჯერ კიდევ ბევრია. ძალიან სასიხარულოა, რომ კონკურსში მონაწილე 6 სკოლას ჰყავს გამარჯვებული, რომლებიც დაჯილდოვდნენ სერტიფიკატებით, წიგნებითა და სხვა სამახსოვრო საჩუქრებით. პროექტის ფარგლებში დამსახურებულად აღინიშნა პედაგოგების შრომაც, რომლებმაც აქტიურად დაიწყეს სახელმძღვანელოს გამოყენება სასწავლო პროცესში, ამასთანავე წარმოადგინეს სამომავლო წინადადებები პროექტის დასრულების შემდგომ როგორ გეგმავენ ევროპული ფასეულობებისა და საქართველო-ევროკავშირის ურთიერთობების სწავლებას. პროექტის მუშაობა - ექსპერტების, პროექტში ჩართული მოსწავლეებისა და მასწავლებლების მუშაობა დადებითად შეაფასა ასევე პროექტის იმპლემენტაციში ჩართულმა სამოქალაქო განათლების ექსპერტმა საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროდან.

პროექტის შეფასების თვალსაზრისით საინტერესო იყო შეფასების ეტაპზე ჩატარებული გამოკითხვები და ინტერვიუები პროექტის ბენეფიციარი სკოლების დირექტორებთან და

მასწავლებლებთან, ასევე პროექტში მონაწილე კავკასიის უნივერსიტეტის ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო საგანმანათლებლო პროგრამის სტუდენტებთან. კითხვარებისა და ინტერვიუების დამუშავების პროცესმა ცხადჰყო, რომ პროექტმა მიაღწია შედეგს როგორც მოკლევადიან, ისე საშუალოვადიან და გრძელვადიან პერსპექტივაში. ორივე მხარეს გამოიკვეთა, რომ მონაწილეებს აქვთ უფრო მეტი უნარი და ცოდნა ევროინტეგრაციისა და ევროპასთან ასოცირების შესახებ გამოიყენონ მიმდინარე პროცესების გასაანალიზებლად; აქვთ გეგმა, რომელსაც გამოიყენებენ საკუთარ საქმიანობაში; მიღებული ცოდნა და გამოცდილება ინერგება საგანმანათლებლო საქმიანობაში, გაუმჯობესებულია მათი უნარები ევროინტეგრაციისა და ევროპასთან ასოცირების პროცესებთან დაკავშირებული პრობლემების თუ საქმიანობის შესაფასებლად, აქვთ სტიმული თანაბარი მონაწილეობა მიიღონ მათ ცხოვრებაზე გავლენის მქონე გადაწყვეტილებების მიღებაში.

დასკვნა: მზარდი ანტი-დასავლური პროპაგანდის ფონზე, აუცილებელია საქართველოს ევროპული ინტეგრაციის პროცესის მნიშვნელობაზე საზოგადოებასთან ინტენსიური დიალოგი და აღნიშნულ პროცესში მოქალაქეების აქტიური ჩართვის ხელშეწყობა, რაც თავის მხრივ, საქართველოს ევროპული ინტეგრაციის მიმართ საზოგადოების მხარდაჭერის წინაპირობაა. აღსანიშნავია, რომ Covid-19 პანდემიის შედეგად მსოფლიოში არსებული გამოწვევებისა და ქვეყანაში შექმნილი ვითარების მიუხედავად, ურთულეს პირობებში განხორციელდა პროექტით დაგეგმილი ღონისძიებები. პროექტით დასახული მიზნები მიღწეულია. თუმცა სამუშაო ჯერ კიდევ ბევრია. დღის წესრიგში კვლავ რჩება ეთნიკურ უმცირესობებში ევროპული ფასეულობების შესახებ ცნობიერების ამაღლების საკითხი სახელმწიფო ენის სწავლების გაძლიერებასთან ერთად. აღსანიშნავია, რომ პროექტის მსვლელობამ დაგვანახა არა მარტო პროექტის ბენეფიციარი სკოლების, არამედ სხვა სკოლების დაინტერესებაც საქართველოს ევროპასთან ასოცირების პროცესების შესწავლით. მათი, პროექტისაგან დამოუკიდებელი გადაწყვეტილება, დანერგონ სახელმძღვანელო სამოქალაქო განათლების სწავლების პროცესში, მაგალითად „ქართულ-იტალიურ სკოლა „ცისკარში“, ნიშნავს, რომ ყინული დაიძრა და პროექტის ფარგლებში შექმნილმა სახელმძღვანელომ ნახა დღის სინათლე არა მხოლოდ ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებული რეგიონების ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში, არამედ საქართველოს ზოგადსაგან-მანათლებლო სისტემაში მთლიანად. მიღწეული შედეგი სერიოზული საფუძველია იმისათვის, რომ ამ ტიპის პროექტების განხორციელება დაიწყოს საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში. ამისათვის კი კიდევ უფრო აქტუალურად მიგვაჩნია სკოლებისა და უნივერსიტეტების თანამშრომლობაში განათლებისა და მეცნიერების

სამინისტროს მხარდაჭერა, ზოგადად იმ ევროპული გამოცდილების გაზიარება, რასაც ევროპარლამენტი განათლებაში ევროკავშირის სწავლების გან-ზომილების დამკვიდრების მხარდაჭერით გამოხატავს. საქართველოშიც სახელმწიფოებრივ დონეზე მხარდაჭერის არსებობა, უფრო მეტად შეუწყობს ხელს TEESS პროექტის ფარგლებში დაგროვილი გამოცდილების გამოყენებას სამომავ-ლოდ სხვა ახალგაზრდული პროგრამების რეალიზებაში, ევროკავშირის სახელმწიფოების გამოცდილების Erasmus in Schools დანერგვას, სასკოლო კონკურსების საერთო ეროვნულ დონეზე ჩატარებას, სამიზნე ჯგუფებში არა მხოლოდ უფროსკლასელებთან მუშაობის ორგანიზებას, არამედ სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფის გათვალისწინებასაც, რაც უფრო მეტად წახალისებს და საინტერესოს გახდის მოსწავლეთა ინტერესს ევროპის მიმართ, პასუხისმგებლობას თავადაც მიიღოს მონაწილეობა საქართველოში ასოცირების პროცესების განხორციელებასა და დანერგვაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

მიქაშავიძე მ., - ეთნიკური უმცირესობები საქართველოში: მედიის მეშვეობით ჩართულობიდან გაძლიერებისკენ, პოლიტიკის დოკუმენტი, 2016 - https://www.osgf.ge/files/2016/EU%20publication/Angarishi_A4__Media_GEO.pdf (უკანასკნელად გადამოწმებულია 23.08.2021)

მოქალაქეობა - საბაზო საფეხურის სტანდარტი, <http://ncp.ge/ge/curriculum/satesto-seqtsia/akhali-sastsavlo-gegmebi-2018-2024/sabazo-safekhuri-vi-ix-klasebi-proeqti-sadjaro-gankhivistvis> (უკანასკნელად გადამოწმებულია 27.09.2021)

ჭელიძე გ., - ევროპული ასოცირების პროცესი საქართველოში, დამხმარე სახელმძღვანელო ისტორიისა და სამოქალაქო განათლების მასწავლებლებისათვის. გამომცემლობა „კავკასიის უნივერსიტეტი“. თბილისი. 2020. 66 გვ.

Chelidze G., Kardava E., Bragvadze Z. - European Association Process in Georgia, Handbook for History and Civic Education Teachers. Caucasus University Publishing House. Tbilisi. 2020. 56 pp.

Fassoulas P., Learning EU at School' on the ground: the work of the European Movement network [Electronic resource]. - Access mode: <https://europeanmovement.eu/learning-eu-at-school-on-the-ground-the-work-of-the-european-movement-network-2/> - Access date: 20.09.2021.

<https://cu.edu.ge/grant-projects/cu-grant-projects-news/european-association> - Access date: 20.09.2021.

www.epfound.ge - Access date: 25.09.2021.

<https://womenfundgeorgia.org/en/News/AllNews/2133> - Access date: 25.09.2021.

<http://sknews.ge/ka/old/29872> - Access date: 25.09.2021.

<https://tv9news.ge/ka/akhali-ambebi/ganathleba/article/22358-akhalcikheshi-evrokavshirthan-asocirebis-themaze-treningebi-tardeba?fbclid=IwAR15x-quWJP3vj1LH-wbHg1QozGAfP-JA91PeBkpCWhxgk7FDMkaxejOZAs> - Access date: 27.09.2021.

Guranda Chelidze Ekaterine kardava Zurab Bragvadze

Caucasus University

e-mail: gchelidze@cu.edu.ge; ekardava@cu.edu.ge; zbragvadze@cu.edu.ge

Raising Awareness of the EU, European Values and Georgia's Association Agreement with the EU in Ethnic Minority Areas and IDP settlement -- on the Example of Jean Monnet's "European Learning Triangle" project at Caucasus University

Abstract

In the context of European Integration of Georgia, great importance is attached to the knowledge and expectations of the population, including the ethnic minorities, regarding Georgia's integration in the EU and implementation of the EU-Georgia Association Agreement. According to the surveys taken by various organizations, the popular mood in Georgia is positive where the EU-integration is concerned. Although the interest towards the association is substantial it does not rely on the specifics and dynamics of the bilateral relations. Mostly, the information the people get from the TV is superficial.

One option to raise the popular awareness is to implement the Caucasus University Erasmus + Jean Monnet **"Triangle Effect of European Studies at Schools"** (TEESS) project and share the university knowledge of European Studies with public schools. **The project aims at** raising awareness of the European integration, the Association Agreement and DCFTA in the regions densely populated by the IDPs, namely, the school children, teachers and their families.

The workshops staged in the Georgian, Russian, Armenian and Azeri public schools in the capital Tbilisi and the towns of Akhaltsikhe and Marneuli partly attended by the IDPs made the scarcity of the information and the interest evident. The discussions showed that most of them realized the importance of the EU support to Georgia. We suggest a different planning of the information campaign targeted at

sharing the European values and generally the EU-Georgia relations, on the one hand and better instruction in the Georgian language in the regions populated with the ethnic minorities. That is what “The European Association Process in Georgia”, a quadri-lingual textbook published within the frameworks of the Caucasus University “Erasmus +” Jean Monnet project funded by the Ministry of Education and Science of Georgia is targeted at. We suppose stepping up the project activities by adding elements of informal education and last but not the least, closer involvement of public agencies and institutions.

Key words: EU, TEESS, ethnic minority, public schools, handbook for history and civic education teachers.

რეგენზენტი: პროფესორი ალ. კოვტუნო